

OREBLADET

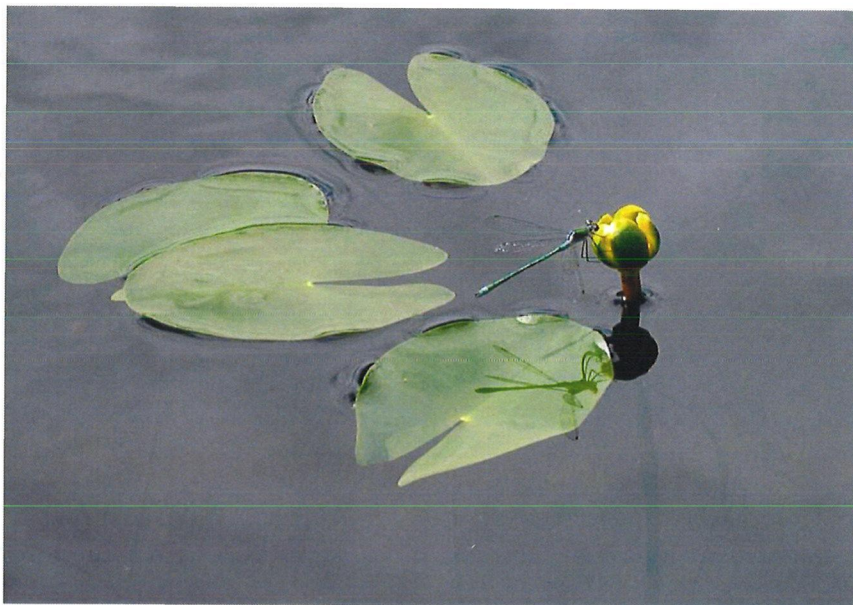
Medlemsblad for

Trøndelagsavdelingen av Norsk Botanisk Forening

Årg. 12

Nr. 1 – 2009

2. premie i Årets
plantebilde 2008:
Soleinøkkerose.
Fotograf: Rolv Hjelmstad

3. premie i Årets
plantebilde 2008: Snøsøte.
Fotograf: Arne Jakobsen

OREBLADET

Orebladet utgis av:

Norsk botanisk forening, Trøndelags-
avdeling (NBF-TLA)

Postadresse: Vitenskapsmuseet
Seksjon for naturhistorie
7491 Trondheim

Besøksadresse: Schøninghuset, 3. etg.,
Erling Skakkes gt. 47A,
Trondheim

e-post: nbf.tla@vm.ntnu.no

Nettadresse:

http://www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/

ISSN 1501-4924

Redaktør

Svein Terje Båtvik

Abonnement

Bladet utgis med to nummer i året. For medlemmer av Trøndelagsavdelingen av NBF inngår Orebladet i medlemskapet.

Abonnementspris for ikke-medlemmer er for 2009 kr. 125,- (abonnementet løper til det blir sagt opp).

Manuskripter

Manuskripter kan sendes som Word-fil, gjerne som vedlegg til e-post, til:

nbf.tla@vm.ntnu.no

Bruk skrifttype Times New Roman i størrelse 12 gjennom hele teksten.

Enkel linjeavstand. Overskrifter uthv-
es. For de som ikke har tilgang på PC
kan manuskripter sendes maskinskrevet
eller tydelig håndskrevet.

Norske plantenavn skal brukes der
disse finnes. Eventuelle latinske navn
skal stå i kursiv etter det norske navnet
uten bruk av bindestrek eller parentes.

Illustrasjoner

Redaksjonen ønsker illustrasjoner i
form av strektegninger, diagrammer og
foto (både digitale, papirkopier og
dias). Merk foto som skal returneres
med navn og returadresse.

Frist for manuskripter

Vårnummer: 1. mai

Høstnummer: 1. november

Styret i NBF-TLA:

Ingar Pareliussen (leder)

Egil Ingvar Aune (sekretær)

Inger Gjærevoll (kasserer)

Harald Bergmann (styremedlem,
regionkontakt for
Villblomstenes dag)

Harald Kildal (styremedlem, kontakt
mot FNF)

Heiko Liebel (styremedlem, ansvarlig
for lokalfloorprosjektet)

Ekskursjonskomité:

Arne Jakobsen

Sigmund Sivertsen

Dag-Inge Øien

Revisorer:

Per Arild Aarrestad

Bodil Wilmann

Valgkomité:

Sigrid Lindmo

Steinar Moen

Har du e-postadresse? I så fall er det
fint om du sender den til

nbf.tla@vm.ntnu.no så vil du bli påminnet
om møter, ekskursjoner og andre
foreningsaktiviteter. Vi sender alltid e-
postmeldingene slik at e-postadressene
blir skjult for de andre mottakerne.

Årets plantebilde 2008

Det ble sendt inn 38 bilder fra 15 fotografer til fotokonkurransen. Hver fotograf kunne delta med maksimum tre bilder. Alle var digitale foto som ble sendt som vedlegg til e-post.

Juryen bestod av styremedlemmene Anne Stine Ekker og Harald Kildal og et eksternt medlem, Otto Frengen. Juryen, som naturligvis ikke deltok med egne bilder og heller ikke var gjort kjent med hvem fotografene var, hadde av styret fått i oppgave å velge ut tre bilder som skulle gå til finaleavstemning på medlemsmøtet 1. desember. Etter flere avstemningsrunder fant juryen ut at det var så mange gode bilder at den valgte å nominere fem bilder til finalen.

Ved skriftlig avstemning på medlemsmøtet ble finalebildene rangert slik:

- 1. premie** og "Årets plantebilde 2008": Myrull, fotograf Ola Løseth (46 stemmer)
- 2. premie** – Soleinøkkerose, fotograf Rolv Hjelmstad (38 stemmer)
- 3. premie** – Snøsøte, fotograf Arne Jakobsen (26 stemmer)
- 4. premie** – Marisko, fotograf Olav Dahle Svanholm (23 stemmer)
- 5. premie** – Krypsivaksets siste blomst, fotograf Kaare Homble (14 stemmer).

Vinnerbildet er gjengitt på forsida av dette Orebladet; bildene som fikk 2. og 3. premie finner to på andre om-

slagsside, og bildene som fikk 4. og 5. premie finner du på tredje omslagsside.

Førstepremievinneren fikk boka "Botanikkens historie i Norge". 2.-5.-premie var hefter fra den populære vitenskapelige serien "Bli med ut!". Takk til Seksjon for naturhistorie, NTNU Vitenskapsmuseet ved leder Kaare Aagaard som forærte oss Bli med ut!-heftene.

Styret gratulerer vinnerne og takker alle deltakerne for innsendte foto! Stor takk også til eksternt jury-medlem Otto Frengen som stilte opp vederlagsfritt til den krevende oppgaven!

Alle de 38 innsendte bildene og deres skjebne i juryens vurderingsrunder finner du på verdensveven på: http://www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/arets_plbilde.html.

Tegningene i bladet er laget av Dagny Tande Lid og er gjengitt med tillatelse.

Spres sembrafuru av sibirnøttekråke i Trondheims marker?

Av Heiko Liebel

Litt om nøttekråkas økologi

Nøttekråka og sembrafuruas evolusjon er knyttet tett sammen. Sembrafuruas frø er perfekt tilpasset i størrelse og næringsinnhold til nøttekråkas behov. Til gjengjeld utfører nøttekråka jobben med å spre sembrafuruas frø ved at den hamstrer og graver dem ned i jorden.

Nøttekråkas evne til å finne disse stedene igjen er forbausende, og til og med et tykt lag med snø er ingen hindring. Likevel skjer det at ikke alle lagre blir funnet igjen eller fuglen dør i mellomtiden, slik at en god del frø forblir i jorden og kan eventuelt spire.

I de kontinentale strøkene av Alpene hvor begge arter forekommer sammen er tregrensa ofte dannet av sembrafuru. Nøttekråka bruker enkelte trær i åpent landskap til orientering og lagrer frøene spesielt ofte nær tregrensa og påvirker dermed hvor høyt tregrensa går. Nøttekråka kan transportere inntil 300 frø samtidig over avstander på 10 til 20 km (Alerstam 1990).

Mens nøttekråka (*Nucifraga caryocatactes* s.str.) og sembrafuru (*Pinus cembra* s.str.) forekommer sammen i de mellomeuropeiske fjellstrøkene

finnes et svært likt par i den sibirske taigaen. De to artene blir regnet som egne underarter: Sibirnøttekråke (*Nucifraga caryocatactes* ssp. *macrorhynchus*) og sibirsk sembrafuru (*Pinus cembra* ssp. *sibirica* (eller *Pinus sibirica* i den siste utgaven av Lids Flora 2005)).

Litt om sembrafuruas økologi

Sembrafuru er et typisk bartre som blir opptil 20 meter høyt (Haeupler & Muer 2007). Det er lett gjenkjennelig med sine fem nåler samlet på hvert kortskudd, mens vanlig furu (*Pinus sylvestris*) har to nåler på hvert kortskudd.

Sembrafuru liker seg best i overgangen mellom subalpin og alpin sone, og helst på sur og middels fuktig jord (Ellenberg & al. 1992).

Både sembrafuru og sibirsk sembrafuru er kontinentale arter som ikke hører hjemme i den norske floraen. Begge to er imidlertid registrert i Norge som frøforvillerte arter (Lid og Lid 2005), og sembrafuru står nevnt i svartelisten over fremmede arter i Norge som en art som "forviller seg i større og mindre grad" (Gederaas & al. 2007, s. 33).

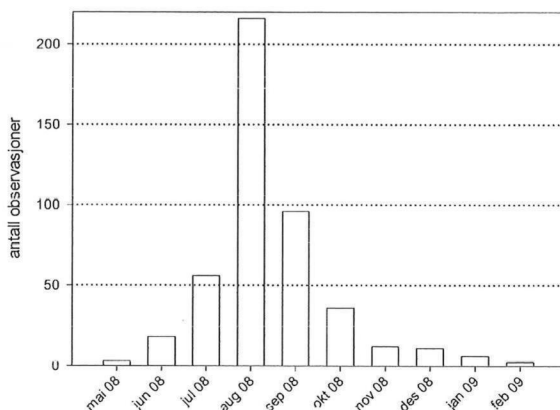
Invasjoner av sibirnøttekråke i Norge og Trondheim

Gjennomsnittlig hvert sjette år skjer det at frøsettingen av sembrafuru utsettes i den sibirske taigaen og næringsgrunnlaget til sibirnøttekråkene forsvinner brått. Når dette skjer foretar de store migrasjoner hvor de invaderer vest- og nordeuropeiske skoger for å lete etter mat. Spesielt store invasjoner ble registrert i Norge blant annet i 1844 (Nilsson 1858), 1885 (Formosof 1933) og 1995 (Fremstad & Dolmen 2005). Etter individrike invasjoner har det skjedd flere ganger at noen fugler ble igjen i Norden hvor de til og med hekket. På Dønna i Nordland hekket det flere par i perioden 1980-1985 i et plantefelt med sembrafuru (Lunde-

vall 2005). Lignende eksempler er kjent fra både Sverige og Finland (Berggren 2005).

Spres sembrafuru av sibirnøttekråke i Trondheims marker?

Etter den siste store invasjonen i 1995 forble en god del individer av sibirnøttekråke i Trondheimsområdet og den ble også påvist hekkende i Bymarka. I 2005 ble mer enn 150 individer telt i områder tilknyttet Bymarka (Fremstad & Dolmen 2005). I perioden juli til oktober er sibirnøttekråkene lett synlige da de foretar sine hamstringsturer gjerne i hageområdene hvor sembrafuru er plantet (for eksempel på Byåsen eller Moholt, se også figur 1).

Figur 1: Antall observasjoner av nøttekråker i Trondheim kommune i perioden mai 2008 til februar 2009 (data hentet fra Artsdatabanken 2009). Observasjoner i begynnelsen av perioden kan være underrepresentert da Artsdatabankens tjeneste ikke startet opp før i mai 2008.

Observasjoner av forvillede sembrafuruer i Trondheim kommune mangler foreløpig i Artsdatabankens database.

Da gjenstår ett spørsmål: Hva skjer med de hamstrede frøene som transporteres ut fra byen og inn i Bymarka og Estenstadmarka? Størstedelen blir nok spist opp av fuglene selv, men de frøene som er gjemt og glemt i jorden, finner de de økologiske forutsetningene de trenger for å spire? Det kan være artig å holde øye med denne dynamikken i Trondheimsområdet.

Så sjekk om du finner ungtrær med fem nåler på kortskottene på de neste turene i marka rundt Trondheim og rapportér det til Artsdatabanken (<http://artsobservasjoner.no/vekster/>) eller den botaniske foreningen!

Litteratur

- Alerstam, T. 1990. Bird Migration. – Cambridge University Press.
 - Artsdatabanken. 2009. Online: www.artsobservasjoner.no/fugler [14.03.2009].
 - Berggren, L. 2005. Occurrence of Swiss stone pine (*Pinus cembra*) in a boreal forest landscape in relation to regeneration characteristics and habitat preferences by nutcrackers (*Nucifraga caryocatactes*). – Examenarbeite i ämnet skoglig zoöekologi ved SLU.
 - Ellenberg, H., Weber, H.E., Düll, R., Wirth, W. & Paulissen, D. 1992. Zeigerwerte von Pflanzen in Mitteleuropa. – Scripta Geobotanica 18.
 - Formosof, A.N. 1933. The crop of cedar nuts, invasions into Europe of the Siberian Nutcracker (*Nucifraga caryocatactes macrorhynchos* Brehm) and fluctuations in numbers of the squirrel (*Sciurus vulgaris* L.). – The Journal of Animal Ecology 2: 70-81.
 - Fremstad, E. & Dolmen, D. (red.) 2005. Bymarka. – Bli med ut! 4: 1-63.
 - Gederaas, L., Salvesen, I. & Viken, Å. (red.). 2007. Norsk svarteliste 2007. Økologiske risikovurderinger av fremmede arter. – Artsdatabanken.
 - Haeupler, H. & Muer, T. 2007. Bildatlas der Farn- und Blütenpflanzen Deutschlands. – Ulmer Verlag.
 - Lid, J. & Lid, D.T. 2005. Norsk Flora. – 7. utgåve ved Reidar Elven (red.). Det Norske Samlaget.
 - Lundevall, C.-F. 2005. Fåglarna i Norden. – N.W. Damm & Sønn AS.
 - Nilsson, S. 1858. Skandinavisk Fauna: Fåglarna. – Lund.
- Heiko Liebel
Roald Amundsens vei 37B
7020 Trondheim
heiko.liebel@googlemail.com

Etterlysning av karplanter i Trondheim: Hva skjedde?

Av Eli Fremstad og Tommy Prestø

I Orebladet 1-2008 ble det satt fokus på hjemlige arter i Trondheim kommune som ikke var dokumentert med belegg siden før 1940 (Prestø 2008). Flere av de etterlyste artene er også på rødlista og ble behandlet mer inngående av Fremstad & al. (2008). Orebladets lesere ble oppfordret til å søke etter artene og dokumentere dem med nye belegg i herbarium TRH. Tilbakemeldinger fra leserne lot vente på seg. Resultatene som meddeles nedenfor skyldes innsamlinger fra tre av TRHs medarbeidere: Lisbeth Schanke Rødset (LSR), Tommy Prestø (TP) og Eli Fremstad (EF).

Flere av de etterlyste artene er så vanlige og utbredte også i Trondheim at det ikke har vært noen grunn til å mistenke at artene kunne være i nedgang eller på vei ut av kommunens flora. Når vi ikke hadde nyere belegg i TRH, skyldes det at ingen har tatt seg bryet med å samle dem. En skal ikke ferdes mye i grøntområdene i ulike deler av kommunen før en støter på noen av dem. Det gjelder beitestarr *Carex serotina** (kultuipåvirket mark), hvitbladlistel *Cirsium heterophyllum* (rikere skog og eng), krekling *Empetrum nigrum* i vid mening (skog, hei og myr), småtranebær *Oxycoccus microcarpus* (fattigmyr), hundekvein *Agrostis*

*canina** (myr og våt eng), småmari-mjelle *Melampyrum sylvaticum*, blåkoll *Prunella vulgaris* (tråkk, plener og annen kulturpåvirket mark), blokkebær *Vaccinium uliginosum* (skog, hei og myr), myrsnelle *Equisetum palustre** (rikere myr og våtmark), engsnelle *Equisetum pratense* (rikere skog, gråor-heggeskog). (Tre av disse, med *, har fremdeles ingen samlet.) Lyssiv *Juncus effusus* er det vel heller ikke så vanskelig å finne i Trondheim, men ikke så spennende å samle kanskje?

Noen av artene krever litt ekstra innsats for innsamling og bestemmelse, og kan derfor fort bli droppet av de som ikke er spesielt opptatt av dem, som kildemarikåpe *Alchemilla glomerulans*, sprikevasshår *Callitriche cophocarpa*, krekling *Empetrum nigrum* ssp. *nigrum*, norsk vintergrønn *Pyrola norvegica* (figur 1), legevintergrønn *Pyrola rotundifolia*, håret mellomnype *Rosa subcollina*, og bergalm *Ulmus glabra* ssp. *montana*. Det er for øvrig generasjoner siden norske botanikere brydde seg med å bestemme alm til underart, og "alle" som botaniserer i Trondheim vet at alm er temmelig vanlig og har det bra (ingen åpenbar rødlistekandidat). Så hvorfor samle den?

Figur 1. Norsk vintergrønn *Pyrola norvegica* har ikke vært samlet til TRH fra Trondheim siden 1892. Foto: Svein Båtvik

Innsamlede arter

I 2008 (eller annet år, som angis nedenfor) ble 20 av de 53 etterlyste taksonene dokumentert med 36 nye belegg i herbarium TRH. Noen av innsamlingene fortjener nærmere omtale.

Saltsmåarve *Sagina maritima* er dokumentert for første gang siden 1895! Småbergknapp *Sedum an-num* og småhavgras *Ruppia maritima* er dokumentert med herbariebelegg for første gang på 100 år. For de resterende sytten artene er det gått 70 år eller mer siden det sist kom inn materiale til TRH fra Trondheim.

Mjølbær *Arctostaphylos uva-ursi* (sist belagt fra Trondheim i 1909):

Tørre berg på Vevikneset, Byneset (EF). Sett på en rekke tørre knauser i furuskog på Byneset (Fremstad 2008).

Hvitblattistel *Cirsium heterophyllum* (1935): Rotvoll (EF), Ladehammeren (TP) og Blyberget (LSR, EF). Finnes mange steder i kommunen i eng og åpen, rikere skog.

Fjæresivaks *Eleocharis uniglumis* (1938): Leinøra Ø, flere steder, i brakkvannsdam og grusstrand (EF), Byneset SØ Mule, grusstrand (EF).

Krekling *Empetrum nigrum* (1936): Et sterilt belegg fra Leinstrandmarka (LSR), ssp. *nigrum* fra Hangerskjæret, Byneset, på strandberg (EF).

Bergmjølke *Epilobium collinum* (1939): Byneset, Høgsteinen SØ, sørvendt berg (EF), SV Lian, veiskjæring (EF).

Engsnelle *Equisetum pratense* (1939): Lade, Devle, platanlønnskog (EF), Byneset S Brå, gråor-heggeskog (EF), Estenstaddammene Ø (TP).

Geitsvingel *Festuca vivipara* (1939): Lade N Strandheim, strandberg (EF 2007).

Lyssiv *Juncus effusus* (1939): Bymarka, Stokkedammen, vannkant (LSR).

Småmarimjelle *Melampyrum sylvaticum* (1938): Blyberget, blåbær-granbjørkeskog (EF), Bymarka, Kobberdammen Ø, grankrattskog (LSR).

Fjellforglemmegei *Myosotis decumbens* (1907): En forglemmegei som TP fant i 2001 ble i 2008 ombestemt til fjellforglemmegei. Kan den være forvilla fra hage i nærheten?

Småtranebær *Oxycoccus microcarpus* (1936): Bymarka, Klefstadmyra (LSR).

Blålyng *Phyllodoce caerulea* (1938): Bymarka, nedenfor Storheia, kanten av holme i myr (LSR).

Marianøkleblom *Primula veris* (1939): I Fagerheimsområdet på Lade påviste TP 314 (minimumstall) marianøkleblom på seks steder i ei

lokalitetsgruppe (tabell 1). Dette er et konkret eksempel på gienfunn av marianøkleblom på en gammel, kjent lokalitet. Det største bestandet er på ei hyttetomt, der marianøkleblom vokser i åpen skog som ryddes regelmessig, og i grov plen. Arten vokser her sammen med hagenøkleblom *P. elatior*. Marianøkleblom var i 2008 i klart flertall. Hybridisering ble ikke påvist. Det nest største bestandet er i åpen lauvskog og kratt som har vært ekstensivt skjøttet de senere årene. Bestandene ved Ladestien med sidestier er klart mest utsatt for plukking (tabell 1). Et funn fra Leangen (1948, J. Gjerstad) var ikke med hos Prestø (2008). Dette uregistrerte belegget var del av et eldre utlån som herbarium TRH fikk tilbake i 2008. Ett individ ble funnet i 2008 i mørk løvskog nord for administrasjonsbygget til Ringve botaniske hage (EF); dette fikk stå i fred.

Blåkoll *Prunella vulgaris* (1938): Byneset, Vevikneset, skrotemark (EF), Bymarka, mellom Fjellseter og Kobberdammen, tursti (LSR).

Einstape *Pteridium aquilinum* (1925): Byneset, Vevikneset, beitepåvirket blåbærløvskog (EF). Sett i flere lokaliteter på Byneset, i beite-skog som gror igjen.

Småhavgras *Ruppia maritima* (1908): Byneset, bekkemunning nedenfor Almli (EF 2007), Leinøra øst, brakkvann som drenerer mot Gaulas hovedløp (EF), Byneset, bukta mellom Mulberget og Stordalsbekken

(EF). I løpet av to sesonger er det dokumentert at småhavgras vokser i store mengder på leirstrender fra sør-øst for Apoteket til øst på Leinøra. På Leinøra kan den være relativt ny-etablert i brakkvannene som er oppstått etter omfattende grustekt for 30–40 år siden, mens den svære forekomsten i bukta 2–3 km lenger vest (Fremstad 2008) trolig har vært uoppdaget rett og slett fordi ingen florainteresserte har oppsøkt bukta.

Saltsmåarve *Sagina maritima* (1895): Leinøra øst, brakkvann som drenerer mot Gaulas hovedløp (EF, Fremstad 2008). Prestø (2008) skrev at det var vanskelig å se for seg voksesteder for saltsmåarve på Lademoen i dag, det eneste stedet i Trondheim der den er blitt funnet tidligere. Det er riktig, men desto mer gledelig at den har voksesteder i andre deler av kommunen.

Småbergknapp *Sedum annuum* (1905): Byneset, flere steder: Persberget, nederst i Ristbekken, Høgsteinen og sør for Brå (EF), alle steder på berg, tørt og solrikt eller skyggefullt.

Blokkebær *Vaccinium uliginosum* (1938): Byneset, Vevikneset, ospe-dominert blåbærskog (EF), Uglamarkstien, blåbærgranskog (LSR).

Ålegras *Zostera marina* (1939): Byneset, vest for Ner-Mule, iland-drevet på grusstrand (EF). Dette tyder på at ålegras vokser noe sted i Gaulosen-området som deles mellom

Trondheim, Melhus og Skaun. Ålegras-enger og andre undervanns-enger er viktige for det biologiske mangfoldet (DN 2006). Herbarium TRH har fortsatt dokumentasjon av ålegras fra kun to gruntvannsområder på strekninga Gaulosen til grense Malvik.

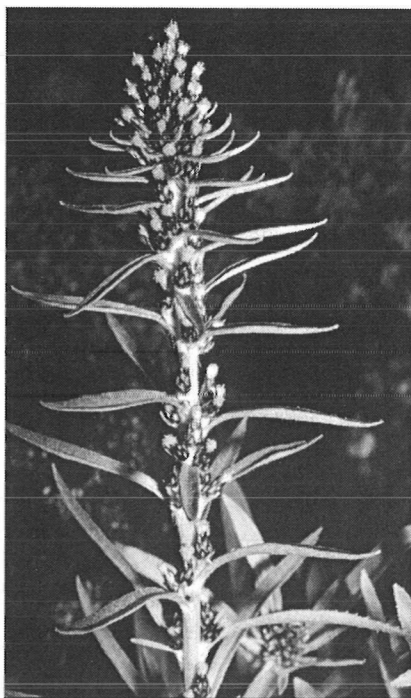
En oppsummering

”Fjellplanten” blålyng og ”fjellskog-arten” hvitbladtistel ble gjenfunnet i 2008. Dessuten ble en forglemmegei som tidligere var bestemt til slekt, revidert til fjellforglemmegei. Flere andre ”fjellplanter” som er kjent fra Trondheim kommune har imidlertid ikke blitt samlet på nytt på ganske mange år, så som f.eks fjellsmelle (1901, figur 2), dvergmjølke (1938) og setergråurt (1939; jfr figur 3-4).

Figur 2. Fjellsmelle *Silene acaulis* har ikke vært belagt fra Trondheim til TRH siden 1901. Foto: Svein Båtvik

Saltsmåarve, fjæresivaks, småhavgras og ålegras er knyttet til fjærområder og sjønære habitater. Grunt-

Figur 3-4. Dvergmjølke *Epilobium anagallidifolium* og setergråurt *Omalotheca norvegica* er to andre eksempler på "fjellplanter" som ikke har vært samlet til TRH fra Trondheim kommune siden før krigen. Foto: Svein Båtvik

vannsområder nær land er mange steder presset av inngrep i strandsonen, men i alle fall de tre førstnevnte artene vokser innenfor nåværende eller kommende verneområder. En strandplante som imidlertid ikke har vært belagt fra kommunen på over 120 år er strandbendel *Spergularia media* (figur 5).

Marianøkleblom, småbergknapp og bergmjølke er blant annet knyttet til åpne, soleksponerte kulturlandskap eller berg.

Arter som fremdeles ikke er belagt eller gjenfunnet

Tabell 2 viser hvilke av de etterlyste artene som det er verdt å ettersøke også i 2009. Men tre av restartene er fjernet fra listen:

Figur 5.
Havbendel
Spergularia
media er en
strandplante
som i
Trondheim
ikke har
vært samlet
til TRH helt
siden 1886.
Foto: Svein
Båtvik

Det er høyst tvilsomt om kvassmari-
kåpe *Alchemilla oxyodonta* i det hele
tatt er funnet i Trondheim: Det ene
belegget fra Trolla 1930 trenger
gransking av noen som *kan* mari-
kåper.

Sprørave *Myosoton aquaticum* har
neppe noen sinne vært en hjemlig art
i Trondheim, kanskje heller ikke i
Norge. Det ene funnet fra "Kropdal-
en" 1900 er trolig en kulturspredt
sak.

Ballblom *Trollius europaeus* har
kanskje aldri vokst i naturlige habi-
tater eller eng i Trondheim. Det er
mer sannsynlig at det ene funnet fra
"Kropdalen" 1913 er kulturspredt.

Erfaringer vi har gjort

Bevissthet omkring ei liste over "et-
terlyste" arter har gitt både nyfunn
på nye lokaliteter og gjenfunn på
gamle, kjente lokaliteter. Det er mu-

lig å finne igjen arter som ikke har
blitt dokumentert på lenge dersom en
leter godt nok og riktig. Detektivar-
beid kan lykkes!

NBF Trøndelagsavdelingens med-
lemmer spanner fra amatører med
botanikk som koseaktivitet, amatører
med et dypere engasjement og
yrkesbotanikere med både vide og
smale interesser i faget. Forfatterne
av denne artikkelen stusser over at
denne medlemsmassen ikke lar seg
engasjere eller entusiasmere til en
aldri så liten plantejakt, særlig når
listen over etterlyste arter omfatter
både uproblematisk arter mht. iden-
tifikering og voksesteder og arter
som byr på større utfordringer. Er
det selve innsamlingsprosessen (med
å plukke, presse og skrive en kladd-
etikett, sende til TRH) som er sper-
ren? Vi bare lur. Sett fra TRH er
det påfallende at Trøndelagsavdel-
ingen er så passiv når det gjelder
bidrag til dokumentasjon av Midt-

Norges flora. Av og til spør vi: Hallo! Er det noen der ute? Det må det være, for nettstedet Artsobservasjoner har fått inn mer enn 7000 observasjoner av "vekster" fra Sør-Trøndelag. Det er vel og bra, men TRH vil nok en gang minne om at observasjoner kan være feilaktige, og de er vanligvis ikke etterprøvbare. Belegg er og blir "the real thing"; belegg er kontrollerbare og kan bli gjenstand for revisjon – og de kan oppbevares for "all fremtid".

- Fremstad, E. 2008. Naturtyper og flora i ytre deler av Byneset, Trondheim. – NTNU Vitenskapsmuseet, Rapport botanisk serie 2008-5. 29 s.
- Fremstad, E., Hassel, K, Holien, H. & Solem, T. 2008. Rødlistearter i Trondheim. Botanikk. – NTNU Vitenskapsmuseet, Rapport botanisk serie 2008-1. 1-60 s.
- Prestø, T. 2008. Etterlyste karplanter i Trondheim kommune: Karplanter som ikke er dokumentert siden før 1940. – Orebladet 11: 23–34.

Litteratur

- DN, Direktoratet for naturforvaltning 2006. Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. – DN-håndbok 13. 2. utg.

Eli Fremstad og Tommy Prestø
NTNU, Vitenskapsmuseet, Seksjon
for naturhistorie, 7491 Trondheim

eli.fremstad@vm.ntnu.no,
tommy.presto@vm.ntnu.no

Tabell 1. Marianøkleblom *Primula veris* på Lade, Fagerheim. Dataene er fra perioden 04.–18.05.2008. Alle lokalitetene er i UTM (WGS84) NR 73,36. Det er skilt mellom blomstrende individ og bladrosetter som ikke blomstret i 2008. Andelen av blomstrende individ som ble plukket (før frøsetting) er også vist.

Lokalitet	UTM	Blst.	Ikke-blst.	Sum	% plukket
Devlebukta N, Ø stien	7320–7321,3607	7	2	9	0
Devlebukta N, V stien	7318–7319,3608-3611	7	6	13	43
Smedstua S	7310,3662	1	0	1	0
Smedstua N	7309,3664–3666	15	8	23	60
Kariodden S	7306–7308,3670–3674	54	46	100	2
Kariodden N, hyttetomt	7306–7307,3676–3677	115	53	168	0
Sum		199	115	314	7

Tabell 2. Arter der nyere belegg fra Trondheim fortsatt mangler.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Yngste	
		belegg i TRH	Hvor en skal lete
Blankstarr	<i>Carex saxatilis</i>	1884	høytliggende hei
Myskemaure	<i>Galium triflorum</i>	1886	rik skog
Havbendel	<i>Spergularia media</i>	1886	havstrand
Norsk vintergrønn	<i>Pyrola norvegica</i>	1892	åpen skog
Krattslirekne	<i>Fallopia dumetorum</i>	1893	berglendt, rik skog
Fjellsmelle	<i>Silene acaulis</i>	1901	høytliggende områder
Grønnekurle	<i>Coeloglossum viride</i>	1906	høytliggende områder
Østersurt	<i>Mertensia maritima</i>	1906	havstrand
Vasspepper	<i>Persicaria hydropiper</i>	1906	fuktig kulturmark, vannkant
Småvier	<i>Salix arbuscula</i>	1906	rikmyr
Bergalm	<i>Ulmus glabra</i> ssp. <i>montana</i>	1908	rik løvskog
Fjellnøkleblom	<i>Primula scandinavica</i>	ca. 1910	rikmyr, fuktig berg
Fjellgulaks	<i>Anthoxanthum nipponicum</i>	1918	høytliggende områder
Åkermåne	<i>Agrimonia eupatoria</i>	1927	Apoteket/Mule
Fjellsyre	<i>Oxyria digyna</i>	1927	sig/berg, elvebredd
Fjellveronika	<i>Veronica alpina</i>	1930	høytliggende områder
Bleikvier	<i>Salix hastata</i>	1933	rik våtmark, myrkant, elvebredd
Beitestarr	<i>Carex serotina</i>	1935	kulturpåvirket mark
Legevintergrønn	<i>Pyrola rotundifolia</i>	1935	åpen, urterik skog
Sprikevasshår	<i>Callitriche cophocarpa</i>	1936	ferskvann
Setervier	<i>Salix myrsinifolia</i> ssp. <i>borealis</i>	1936	kratt i våtmark
Fjellpiggeknope	<i>Sparganium hyperboreum</i>	1937	ferskvann, våtmark
Hundekvein	<i>Agrostis canina</i>	1938	myr og våtmark, fukteng
Kjeldemarikåpe	<i>Alchemilla glomerulans</i>	1938	sig, kildefremspring
Dvergmjølke	<i>Epilobium anagallidifolium</i>	1938	sig, kildefremspring
Håra mellomnype	<i>Rosa subcollina</i>	1938	kantkratt
Stivstarr	<i>Carex bigelowii</i>	1939	knauser i høyt- liggende områder
Myrsnelle	<i>Equisetum palustre</i>	1939	myr, våtmark, grøfter
Setergråurt	<i>Omalotheca norvegica</i>	1939	åpen mark, høyt- liggende områder
Fjell-lodnebregne x lodnebregne	<i>Woodsia alpina</i> x <i>ilvensis</i> (problematiske å identifisere!)	1939	tørre berg

Floraprosjekt Midt-Norge, sommeren 2009: Turen går til Malvik!

Av **Heiko Liebel** (styremedlem med spesielt ansvar for lokalfloraprosjektet)

Vi fortsetter i år med floraprosjektet i Midt-Norge. Malvik kommune ble valgt ut som pilotkommune tidligere, og vi viderefører det påbegynte prosjektet i sommer med to helgeturer.

Malvik kommune er spesielt godt egnet som pilotkommune fordi arealet er begrenset, plantelivet er rikt og landskapet er variert (fra Trondheimsfjordens strender opp til Jervfjellet med 504 moh). I tillegg finnes det en god del herbariemateriale (ca. 600 belegg i NTNU Vitenskapsmuseets herbarium, TRH) og registreringer i Artsdatabanken (455 registreringer per 02.04.2009) som vi kan bygge på.

Noen ”godbiter” som er registrert tidligere i Malvik kommune er huldreblom *Epipogium aphyllum*, mari-nøkkel *Botrychium lunaria*, eng-marihand *Dactylorhiza incarnata*, bittersøte *Gentianella amarella*, bakkesøte *Gentianella campestris*, klåved *Myricaria germanica*, fjellnøkleblom *Primula scandinavica* og norsk timian *Thymus praecox* ssp. *arcticus*, for å nevne noen. Vi kommer til å oppsøke gamle lokaliteter for disse artene, men håper selvføl-

gelig samtidig på mange nye registreringer av både vanlige og mindre vanlige arter.

Botaniseringen skjer ved at vi ordner oss i grupper som får ansvaret for hver sin rute på en kvadratkilometer. Etter botaniseringsturen samles vi til en gjennomgang av innsamlet materiale, faglig utveksling og sosialt samvær. Alle er velkomne.

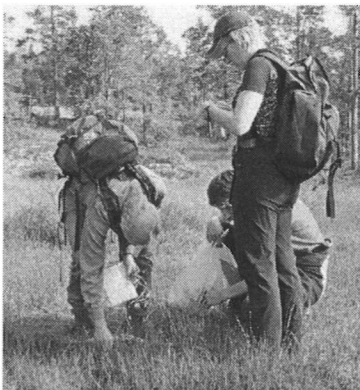
Vi møtes i helgen 27.–28.06.2009 på lørdags og søndags morgen kl. 9 ved Ytre Malvik Samfunnshus, Vikhammar, og i helgen 01.–02.08.2009 på lørdags og søndags morgen kl. 9 ved Hommelvik kirke.

Meld dere på til turene ved å sende en e-post til: nbf.tla@vm.ntnu.no eller ringe 906 44 907 senest 15. juni og 15. juli bl.a. for organisering av grupper og transport med privatbiler.

Siste nytt om turene og nedlastingsmateriale (herbarieetiketter, oversiktskart, osv.) finner du her: www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/florapro_mn.html

Myrkråkefot (*Lycopodiella inundata*) er ikke påvist enda i Malvik kommune (bilde fra fjorårets funn under kartleggingen i Melhus kommune).

Ivrige deltakere under fjorårets kartlegging i Melhus kommune.

Referat fra årsmøte mandag 2. mars 2009

Dette er et sterkt forkorta sammen- drag av referatet. Det fullstendige årsmøtereferatet er lagt ut på http://www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/medl/aarsmoete_2009_referat.pdf. Årsmøtepapirer med årsmelding m.m. ble sendt alle medlemmer i posten før møtet.

1 KONSTITUERING

Møtet ble åpna av styremedlem Harald Kildal som ønska velkommen og konstituerte møtet.

Innkalling og dagsorden ble godkjent og som møtefunksjonærer ble valgt:

Møteleder: Harald Kildal

Referent: Egil Ingvar Aune

Protokollunderskrivere: Thyra

Solem og Marthe Gjestland

2 ÅRSMELDING 2008

Styrets årsmelding ble presentert av møteleder.

Årsmeldinga ble enstemmig godkjent

3 REGNSKAP 2008

Regnskapet med revisjonsberetning ble lagt fram av sekretæren (fungerende kasserer).

Regnskapet ble enstemmig godkjent.

4 SAKER TIL BEHANDLING

Kontingent for 2010

Møtelederen la fram styrets forslag om uendra lokale satser: De lokale kontingentsatsene for 2010 fastsettes til kr 158 for A-medlemmer og kr 155 for B- og C-medlemmer.

Styrets forslag ble enstemmig vedtatt.

5 ARBEIDSPLAN FOR 2009

Møtelederen la fram styrets forslag til arbeidsplan (gjengitt i forkorta form nedafor):

Medlemsmøter. Det gjennomføres fire medlemsmøter i løpet av våren, og 3-4 møter i løpet av høsthalvåret. Hovedinnholdet i medlemsmøtene vil være en kort presentasjon av "månedens art" og et foredrag av ca. en times varighet. På møtene kan det også være aktuelt å gi rom for andre korte innslag og aktuelle forenings-saker.

Fotokonkurranse. For tredje gang vil "Årets plantefoto" bli kåret på desembermøtet. Dette gjelder foto av norske planter fotografert i løpet av 2009.

Ekskursjoner. Det planlegges 5-7 ekskursjoner i løpet av sommerhalvåret. Krysslister som blir laget på disse ekskursjonene leveres til styret som vil innlemme dem i lokalflora-prosjektet og i Vitenskapsmuseets krysslistearkiv.

Villblomstenes dag – søndag 14. juni. TLA vil som i 2008 ta sikte på å gjennomføre 7-8 turer denne dagen.

Orebladet, som i 2009 er inne i sin 12. årgang, vil bli utgitt med en vår- og en høstutgave.

FNF (Forum for natur og friluftsliv). TLA vil fortsatt delta i dette samarbeidsnettverket for natur- og friluftslivsinteresser.

Markedsføring. Medlemsmøtene vil bli kunngjort i Kunnskapskalenderen for "Byen, bygdene og kunnskapen".

Lokalfloraprojektet. TLA ønsker å videreføre dette prosjektet i den kommende feltsesongen. Det nye styret vil presentere opplegg for dette så snart som mulig på TLAs nettsider og i Orebladet.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

6 BUDSJETT FOR 2009

Fungerende kasserer la fram styrets forslag til budsjett som har balanse mellom inntekter og utgifter.

Det framlagte budsjettforslaget ble enstemmig vedtatt.

7 VALG

Innstillinga fra valgkomitéen (Jarle Inge Holten og Sigrid Lindmo) ble presentert av Sigrid Lindmo. Alle de foreslåtte er spurt og har sagt seg villige.

Leder (velges for ett år)

Ingar Pareliussen, velges for ett år

Styremedlemmer (velges for to år)

Edil Ingvar Aune: Ikke på valg, fortsetter

Harald Bergmann: Velges for to år
Anne Stine Ekker: Ønsker ikke gjenvalg

Inger Gjærevoll: Velges for to år
Arne Jakobsen: Ønsker ikke gjenvalg

Line Johansen: Ønsker ikke gjenvalg
Harald Kildal: Ikke på valg, fortsetter

Heiko Liebel: Velges for to år

Revisorer (velges for to år)

Bodil Wilmann: Gjenvalg, velges for to år

Per Arild Aarrestad: Ikke på valg, fortsetter

Ekskursjonskomité (velges for to år)

Dag-Inge Øien: Ikke på valg, fortsetter

Harald Bergmann: Foreslått til annet verv

Arne Jakobsen: Velges for to år

Sigmund Sivertsen: Gjenvalg, velges for to år

Redaktør Orebladet (velges for to år)

Svein Terje Båtvik: Ønsker ikke gjenvalg. Ingen villig kandidat funnet.

Forslag til valgkomité ble også lagt fram av Sigrid Lindmo, men forslaget kom fra styret:

Valgkomité (velges for to år)

Jarle Inge Holten: Ønsker ikke gjenvalg

Steinar Moen: Velges for to år

Sigrid Lindmo: Gjenvalg, velges for ett år (for å få normale to-årsperioder og sikre kontinuitet i komiteen).

Først ble det valgt leder og *Ingar Pareliussen* ble enstemmig valgt ved akklamasjon.

Alle kandidatene til de øvrige ledige verv ble også enstemmig valgt ved akklamasjon.

Når det gjaldt redaktørvervet ble det referert at avtroppende redaktør Svein Terje Båtvik har sagt seg villig

til å redigere også nr. 1–2009. På oppfordring fra møtelederen vedtok årsmøtet å gi styret fullmakt til å finne en habil og villig redaktør.

Årsmøtet ble hevet kl. 19.40. Det fullstendige originalreferatet er signert av referent Egil Ingvar Aune og protokollunderskriverne Thyra Sollem og Marthe Gjestland.

Velkommen til kurs

Flora og vegetasjon

*Sund Folkehøgskole i
Inderøy 7.-9. august 2009!*

*Med Odd Vevle fra Høgskulen i
Telemark*

<http://www.bygdeverkstedet.no/natur/flora-og-vegetasjon>

Vi innbyr til eit praktisk og teoretisk kurs i plantekjennskap og vegetasjonstypar i landskapet rundt Sund Folkehøgskole, der deltakarane møter representative arter i eit utval av naturtypar; og vi klassifiserer vegetasjonstypane på grunnlag av artene vi finn.

Kurset er egna for dei som arbeider i eller underviser om natur, slik som bønder, biologi- eller naturfag-lærarar på alle nivå, tilsette i kommune eller skogbruk som arbeider med miljø saker; naturvernarar og friluftsfolk av alle slag.

Du treng ikkje ha nokon særskilt forkunnskap, berre lysta til å lære meir om den naturen vi alle avhenger av og ønsker skal overleva klima-krisa. Ta gjerne med ei plantebok, flora med bilete/teikningar. På kurset får du eit hefte med hjelpemiddel. Det er overnatting på skolen, men du kan sjølsagt bu heime.

Program:

7/8 Frammøte osv.

Middag (middagar og kveldsmat på Sund Folkehøgskole)

Utferd og registrering av plantar:

Eng, tun, åker, plen og vegkantar i nærleiken.

Repetisjon av plantane vi fann, med kort gjennomgåing av plantane sine former, grunnlag for bestemming og systematikk.

Forelesing: Om namn på planter og vegetasjon.

Kveldsmat

Eventyr om Jomfru Maria og andre helgen-namn hos plantar.

Smaksprøver.

Dans og sang med eller utan plante-tilknytning.

8/8 Frokost (lunsjpakkesmøring)

Utferd: Skogtypar i Næssberget, evt. Verdalsgrend og Aunet/Ulvin/Ro-stad

Lunsj i det fri (med kaffibål)

Utferd framhald: Ferskvass-biotopar i/ved Granavatnet/Kråkåsvatnet.

Middag (på Sund FHS)

Ettearbeid og forelesningar om:

Ellenbergs økologiske og sosiologiske faktortal.

Plantesosologi med sosiologisk progresjon.

Sang og dans med eller utan plante-tilknytning

9/8 Frokost (m/matpakkesmøring)

Utferd: Haustrand-biotopar på/ved Høsholman

Matpakke-lunsj og pølse-/kaffi-bål

Ettearbeid og forelesning

Avslutning

Påmelding og opplysninger om overnatting med mer:

E-post: info@sund.fhs.no

Eller telefon: 74124900/45502353

Møteprogram høsten 2009

Alle møtene starter kl. 19⁰⁰, og foredragene etterfølges av ei enkel servering og sosialt samvær. Den 7. september holdes møtet på Dronning Mauds Minne, Thonning Owesensgt. 18. For de øvrige er møtestedet Vitenskapsmuseet, i auditoriet i Suhmhuset, Elvegata 6 (samme hus som Middelalderutstillinga og Café Magasinet; inngang til museets gårds-plass fra hjørnet Elvegata/Kalvskinns-gata eller fra Gunnerus' gate).

Mandag 7. september: Dalen – restene etter en renessansehage i Trondheim

Høgskolelektor **Kjell Furuset** og førsteamanuensis **Ingar Pareliussen** tar tilhørerne med på utviklingen på Dalen fra 1797 da Christian Lorck overtok og anla hagen i renessansestil til i dag da Dalen huser Dronning Mauds Minne. Foredraget vil være delt i to, først en forelesing om hagen, planter og endringer i ulike tids-epoker. Deretter går vi ut i hagen og ser på artene, med fokus på løvtrærne, og på spor av bruk og gamle hageelement. **NB: Møtested er Dronning Mauds Minne, Høgskole for førskolelærerutdanning, Thonning Owesensgt. 18.**

Mandag 12. oktober: Planter og ålreite dyr? Effekter av sauebeiting på vegetasjon og plantearter i fjellet

Ca. 2 mill. sau beiter i norsk utmark hver sommer, de fleste i fjellet.

Forsker **Gunnar Austrheim**, NTNU Vitenskapsmuseet, foredrar om hvilke effekter sauebeiting i fjellet har på vegetasjon og plantearter.

Månedens art: Bergasal *Sorbus rupicola* presentert av Heiko Liebel.

Mandag 26. oktober: På jakt etter valmuer. En reiseskildring fra botaniseringstur på elva Lena i Sibir **Heidi Solstad**, for tida ved Náttúrufræðistofnun Íslands, Akureyri, disputerte 23.01.09 med doktorgradsavhandlinga "Taxonomy and evolution of the diploid and polyploid *Papaver* sect. *Meconella* (Papaveraceae)". Som en del av dr.gradsarbeidet fikk Heidi reise til mange lokaliteter i Arktis. I kveld deler hun sine bilder og erfaringer fra en tur langs elva Lena i Sibir.

Månedens art: Hva nyere forskning lærer oss om **fjellvalmuen** og de andre nærstående artene i *Papaver* seksjon *Meconella*.

Mandag 7. desember: Fotodokumentasjon av plantefunn – fotoherbarium

Overingeniør **Einar Værnes**, NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeometri, forteller oss om sine erfaringer og tanker om bruk av foto for å dokumentere plantefunn. Mange har nok sett "Einars herbarium" på Internett (<http://www.vaernes.net/einar/fotoherbarium/>). 29.04.09 hadde dette fotoherbariet 2 393 bilder av 1 001 funn av 741 arter fra 108 familier. **Månedens art: Bergfrue *Saxifraga cotyledon*** presentert av Line Johansen.

INNHold

Artikler

Heiko Liebel:

Spres sembrafuru av sibir-
nøttekråke i Trondheims
marker? 5

Eli Fremstad og Tommy Prestø:

Etterlysning av karplanter
i Trondheim. Hva
skjedde? 8

Foreningsstoff

Årets plantebilde 2008 4

Floraprojekt Midt-Norge,
sommeren 2009: Turen går til
Malvik! (Heiko Liebel) 16

Referat fra årsmøte mandag
2. mars 2009 17

Møteprogram høsten 2009 19

Villblomstenes dag, søndag
14. juni 2009 24

Annonse: Velkommen til kurs:
Flora og vegetasjon. Sund
Folkehøgskole i Inderøy
7.-9. august 2009 21

STOFF TIL NESTE NUMMER AV OREBLADET

For at bladet skal fortsette å gi en presentasjon av plantelivet i Trøndelag, må alle som har noe å bidra med ta kontakt med redaksjonen. Det kan dreie seg om nærmest hva som helst av botanisk stoff med tilknytning til vårt område, små og større artikler f.eks om hvilke prosjekter og botaniske aktiviteter som forskere og studenter driver med, artikler med botanisk tilsnitt innenfor tema som alger, sopp, moser, lav, karplanter, habitater, plantekjemi, plantefysiologi, planteanatomi, plantemedisin, autøkologi, landskapsøkologi, fenologi, plantegeografi, taksonomi, inventeringer, floraprojekter, sjekklister, forvaltning, undervisning, oppskrifter, osv.; notiser om interessante funn (gjerne med foto), tips om ekskursjonsområder, bokomtaler, og ideer til foreningsaktiviteter kan være noen eksempler.

Frist for manuskripter til høstnummeret: 1. november 2009

4. premie i Årets plantebilde
2008: Marisko.
Fotograf: Olav Dahle
Svanholm

5. premie i Årets plantebilde
2008: Krypsivaksets siste
blomst.
Fotograf: Kaare Homble

Svanholm Olav Dahle
Bugges vei 6B

7051 TRONDHEIM

B

Returadresse:

Norsk botanisk forening
Trøndelagsavdelingen
Vitenskapsmuseet
Seksjon for naturhistorie
7491 Trondheim

Villblomstenes dag, søndag 14. juni 2009

Når blomsterprakten er på sitt mest spennende, arrangerer de nasjonale botaniske foreningene i Norden turer i nærmiljøet. Turene passer for alle aldersgrupper og starter på angitte oppmøtestedet. De fleste turene er av 2–3 timers varighet, med innlagt matpause. Informasjon om eventuelle endringer blir gitt bl.a på internettssidene til Trøndelagsavdelinga (www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/) og de nasjonale sidene for Villblomstenes dag (www.villblomstenedag.no).

Trondheim: Leinstrand, Laugolia

Møtested: Rasteplatsen i svingen like øst for reservatet (Sundet). Tid: 12 - 16
Turledere: Dag Inge Øien, Sigmund Sivertsen

Trondheim: Ladestien

Møtested: Parkeringsplassen i Devlebukta. Tid: 10 - 12
Turledere: Arne Odland, Sverre Lundemo

Oppdal: Nerhhoelgrenda

Møtested: Småbruket, Lønset. Tid: 13 - 15
Turledere: Gro og Jon Aalbu. I samarbeid med Småbruket

Hemne: Likroken (sørøstenden av Rovatnet)

Møtested: Vil bli kunngjort seinere i lokalpresse, plakater og hagelagsarrangementer
Tid: 11 - 13
Turledere: Martin Steinveg, Egil Ingvar Aune. I samarbeid med Hemne Hagelag

Surnadal: Austigard, Mogstad

Møtested: Korsen grendehus. Tid: 14 - 16
Turleder: Dordi Kjersti Mogstad. I samarbeid med Nordmøre museum, avd. Svinviks arboret

Malvik: Flatholman

Møtested: Parkeringsplassen ved Flatholman i Muruvik. Tid: 11 - 14
Turledere: Jan Erik Kofoed, Harald Kildal. I samarbeid med Trondheim Nyttevekstforening

Stjørdal: Haugberget og Holmberget

Møtested: Sutterøy industriområde, ytterst mot sjøen. Tid: 14 - 16
Turledere: Arnt Steinvik, Tor Bjørgen

Levanger: Røstad

Møtested: Rundkjøringa på Røstad. Tid: 10 - 12
Turleder: Bjørg Rindal